

The Project Gutenberg eBook of Eino Leino lyyrikkona, by Juhani Siljo

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Eino Leino lyyrikkona

Author: Juhani Siljo

Release date: March 2, 2013 [EBook #42244]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK EINO LEINO LYYRIKKONA ***

E-text prepared by Tapio Riikonen

EINO LEINO LYYRIKKONA

Kirj.

Juhani Siljo

Otava, Helsinki, 1912.

Sankarin sopii laulaa vaan, miten vaihtuvi vuodet ja viikot, miten kipinät sytty ja jälleen sammuu ja kuinka kulkee kuolon ja elämän laki.

Miks laulaisin siis minä, jolle on kantelo suotu, riemuja muita ja murheita muita? Taida en lukea tähtiä taivahan kannen en kaloja meren, en kukkia nurmen. Laulan mä siis, mit' on ihmisen laulaa suotu.

I.

Nämä säkeet, jotka Eino Leino on pannut Väinämöisen suuhun, opastavat meidät luullakseni oikeimpaan käsitykseen kaikista hänen runoutensa pyrkimyksistä. Niissä on lausuttu mahdollisimman laaja ja perin lyyrillinen runoilija-ohjelma, — laajempi ja lyyrillisempi kuin Ibsenin: »runoilla on: pitää kärkeä itseään vastaan». Eino Leino on ainakin käytännössä osoittanut, että hänen ohjelmaansa sisältyy tuokin suuren runoilijatuomarin vaatimus; mutta hän ei ole sallinut lain syrjäyttää evankeliumia, eikä myöskään usko lain yksinään tehoavan evankeliumina, niinkuin kai Ibsen uskoi. Eino Leinon käsitys runoudesta ei ole yhtä persoonallisesti keskeistä, mutta se on nuorekkaammin positiivinen, inhimillisempi: se antaa vapauden ihmismielen kaikille liikunnoille. Siten lyriikka muuttuu

tilapäärunoudeksi sanan persoonallisessa mielessä, kuten Goethen runous, ja voi sulkea rajoihinsa inhimillisyyden kaikki vastakohtaisuudet. Milloin sellainen runoilija käy kärkeihin omassa sydämessään, on hänellä aina omat välittömät todisteensa sekä myötä että vastaan, elettyjen hetkien todisteet.

Eino Leinon ohjelma oli alkujaan sama kuin J.H. Erkon, hänen jälkeensä tuotteliaimman suomenkielisen lyyrikon, joka »tiesi siksi laulavansa, kun sävelehet soivat rinnassansa». Kumpikaan heistä ei kauan pysynyt tällä älyllisesti naiivin luonnonlaulajan kannalla: Erkkko vahingokseen, Eino Leino voitokseen. Kun Eino Leino runoili ylhäisen lakinsa laulajalle, oli hän juuri kohoamassa siltä asteelta, jolle Erkkko on jättänyt parhaan osan omaa itseään, mieskohtaisemman runon asteelle. Niinpä hänen ohjelmansakin on itsetietoisempi, rohkeampi, väkevämpää elämäntarvetta todistava. Eino Leinon säkeisiin sisältyvät ikuisen, rohkean nuoruuden lunnassanat, sen nuoruuden, joka voi olla lapsenmielinen, olematta lapsellinen, joka uskaltaa heittäytyä elämän aaltojen kannettavaksi ilman sovinnaisuuksien korkkivyyötä, joka on joka hetki valmis käymään tuomiolle oman itsensä kanssa.

Tarkastakaamme, miten hän on toteuttanut ohjelmaansa runsastuotteisen runoilijakehityksensä aikana, miten hänen lyriikassaan

»vaihtuvi vuodet ja viikot miten kipinät syttyy ja jälleen sammuu ja kuinka kulkee kuolon ja elämän laki».

II.

Eino Leinon runoudesta yleensä, mutta varsinkin hänen lapsuus- ja nuoruusrunoistaan voi sanoa, että ne ovat karkausvuoden lapsia: hänen ei koskaan ole tarvinnut kosia runotarta, runotar itse on tullut kyllin usein hänen luokseen. Ja hänen ovensa on aina ollut avoin niille käynneille. Harvoin hänellä nuoruusvuosina surun tahi ilon tunne ehti tiivistyä mieskohtaiseksi tunnoksi »kuolon ja elämän laeista», ennenkuin se jo lehahti lentimilleen. Nämä runot »*Maaliskuun lauluista*» (1896) aina »*Kangastuksiin*» (1902) ja »*Helkavirsiin*» (1903) asti, ovat ennenkaikkeaa sointuvia, musikaalisia laulelmia, kuin tanssin tahdissa syntyneitä. Niillä ei ole mitään päämäärää, muuta kuin helkkiä vain ja iloita itsekseen. Tyypillisimmillä niistä ei ole mitään suhdetta paremmin tekijänsä kuin lukijansakaan yksilöllisiin sieluntarpeisiin. Niissä vaihtuvat viikot ja vuodet samassa, ajanpitkään sängen yksitoikkoisessa poljennossa, kuvastaen virkeitä, mutta epäyksilöllistä nuoruutta.

Mutta Eino Leinon inspiratsio on synnynnäinen, kuten Kiven, ei oman kohtalon tunnon sytyttämä, kuten esim. Kramsun oli. Leinolla oli verissä runsas sanamusiiikki, joka ei tarvinnut syviä mielenliikutuksia, helähtääkseen soimaan. Niin tyypillistä koulupoikarunoutta kuin ovatkin sisällöltään, viehättävät esim. »*Maaliskuun laulut*» sanallisen inspirationsa tuoreudella. Tuollaisia säkeitä kuin esim.:

Yli metsän koitti jo päivän koi, kun nurmella neitonen kulki, kukat kukkivat auki jo umpuut
loi jotk' eilen illalla sulki,

lukee vieläkin vain sanasoinnun takia. Seitsentoistavuotiaalle runoilijalle oli onneksi, ettei hän pyrkinyt kätkemään mitään vakavia ajatuksia keveisiin säkeihinsä. Korkeintaan hän lennättää jonkun kärkevän komman — tähdäten etupäässä lahjattomia Parnassolle pyrkijöitä, kilpaveikkojaan —; ne, kuten myös hänen varhaisempi vaalea ja haalea lemmylyriikkansa suurelta osaltaan herättävät ajatuksen, että Heinellä tuskin missään lienee ollut näppärämpää opetuslasta. Runon lähtökohta sama kuin Heinellä: mielialan laulava poljento; sielulliset tuntomerkit samat: vallan vaaraton kaihomielisyys, leikinhalu, sekä teeskennelty varhaisvanhuus. — Leinon esikoisteos on varmaankin kosmopoliittisin hänen runokirjoistaan; vähän siinä on suomalaista: tuskin muuta kuin puhdas kielituntu, läheinen — vaikka vielä ulkopuolinen — suhde luontoon, jotkut Runebergin idyllejä ja epigrammeja muistuttavat sirpaleet, joissa on hiukan kotoista sävyä.

Seuraavassa kokoelmassa, »*Tarina suuresta tammesta y.m. runoja*» (s.v. 1896), ovat suomalaiset ja leinolaiset tuntomerkit jo vahvemmat. Paitsi sitä ulkonaista seikkaa, että kalevalainen mitta on osittain syrjäyttänyt tieltään esikoiskokoelman germaanisat mitat, huomaa näissä runoissa jo rohkeampaa mielikuvitusta sekä näköalojen avartumista. Eikö ole suomalaista fantasiaa esim. seuraavassa tunnelmakuvasa kansamme nuoruudenajoilta:

Kuuhut kulki taivahalla kuusten lomitse kurkistain — kansa se kasvoi kuusten alla, käköset
oksilla kukkui vain.

Pari onnistunutta »ajan-runoa» — »Kun kello seisoo» ja »Vanhoille» — osoittaa runoilijan nuorekasta tarvetta käydä käsiksi ympäröivään elämään, tuntea ajan mukana, tukea nuorten aatteitten lippuja, samalla kuin niissä ilmenee kyky löytää sattuva kuva valaisemaan ajatusta.

Kahden seuraavan vuoden vuolas tuotanto kuljettaa mukanaan samat sävelet eri vivahduksina. Ilmaisukeinot ovat entistään vaivattomammin hallitut, sana iskee paikalleen yhä nasevammin ja ajatus alkaa kiertää päässä aina eloisammin, — suuri osa Eino Leinon nuoruuslyriikkaa kantaa nim. pikemmin leikkivän älyn kuin temperamentin leimaa. Näitä satalauluisia sikermiä lukiessa ehtii kerrankin tuskastua siihen turhanpäiväisyyteen, joka on kymmenien luritusten ainoa sisällys; mutta sitten sinkoaa laulaja suustaan runon, joka on valmis ja pyöreä ja puhdas kuin Hesperian kultainen omena — ja mielemme herahuttaa kohta hyväksi. Tuollainen runo kuin:

Hän kulkevi kuin yli kukkien, hän käy kuni sävelten siivin, niin norjana notkuvi varsi sen,
kun vastahan vaiti ma hiivin.

Ja kunis mun voimani kukoistaa ja soi minun soittoni täällä, sinis laulujen laineilla käydä
hän saa ja kulkea kukkien päällä!

— se on jo aitoa leinolaista, se tempaa poljentonsa keväiseen nousuun penseimmänkin sydämen, se harjoittaa hyväntekeväisyyttä tehokkaammin kuin suuret yhdistykset. Samantapaista perhoslyriikkaa voisi poimia »Yökehrääjästä», »Tuonelan joutsenesta», »Sadan ja yhden laulun» lehdoista paljon: »Marjatan laulu», »Lepän lehdet», »Indiaani», »Näkinkengät», — ne ovat jo sellaisinaan sävellettyä sanaa. Ja tavallisesti huomaa vielä — ja pitkältä eteenkinpäin, — että kuta heleämpi sävel, sitä luotettavampi runoilijan sydämentunnustus; hän voi kyllä olla olevinaan kuolemaan saakka onneton, mutta pian hän itsekin siinä keksii vain »sydämen kepposen»: sydän tahtoo olla omaa kukitettua hautaansa »ilolla imehtimässä». — Ei oman kansankaan tulevaisuus, josta Eino Leino, periaatteellinen individualisti, aina on vilpittömällä rakkaudella laulanut, ja joka noina vuosina oli omiaan herättämään yhä vakavampaa huolta, — ei sekään paina mitään jäytävää surua hänen sydämeensä. Hän on vielä liian nuorekas luonnonlapsi osatakseen edes antaa oikeutusta epäilykselle, suven nouseva aurinko heiastelee silmään liian heleästi, jotta runoilijan kansallinen uskontunnustus voisi tulla vähääkään ankea tahi jylhä (»Legenda», »Nuorten usko»), Milloin todellisuus irvistää rumana hänen edessään, hän voi kyllä yltyä pistävään huumorinsekaiseen ivaan, kuten poliittisia kiipeejiä vastaan »Kubernöörin koirassa».

Joskus sentään Eino Leinon runo jo tähän aikaan saa todellista mielialaa vastaavan syvän, tumman värityksen, vaikka siitä silloinkin puhuu yhtä voimakkaasti elämän hurma kuin suru. Silloin hän runoilee muutamia nuoruutensa komeimpia mieskohtaisia ponsisäkeitä:

Mitä siitä jos nuorna ma murrunkin tai taitun mä talvisäihin, moni murtunut ompii jo
ennemmin ja jäätynyt elämän jäihin. — — — — — Mitä siitä jos en minä sammukaan kuin
rauhainen, riutuva liesi, jos sammun kuin sammuvat tähdet vaan ja vaipuvi merillä miesi.

Taikka hän luo sellaisen tunnelmakylläisen ballaadin kuin »Mieron nuotioilla», ensimmäisen mestarinäytteensä kuvailevan lyriikan alalla. Se on läpikypsä runo, vaikka ennemmin nerokkaan, täysivaltaisen inspiratsion kypsyttämä kuin elämäkokemusten. Sen varsin arkipäiväiseen runomittaan kiinnitettyssä poljennossa, sen kuvakielessä, sen mielialassa on jotakin jalostettua. Ja aluksi ja lopuksi se on suomalaista kotitekoista runoutta, aineksiltaan niinkuin elämäntunnonltaankin, ensimmäisiä täysipätöisiä todisteita Eino Leinon suomalaisuudesta. Kuinka kotoinen tuntu onkaan noissa kuvissa kodittomien yötulilta:

— — —

Maantien varteen me yhdyimme yössä,
siinä oli toiset jo tulenteon työssä.

Kohta me istuimme veljien lailla
ympäri valkean, huolia vailla.

Sanaleikit lensit ja eväsviinat kulki,
toisen suu jo odotti, kun toinen suunsa sulki.

— — —

Toisen suu jo odotti, kun toinen suunsa sulki,
Otava se kääntyi ja yön hetket kulki.

Ja Otavan kääntyessä muuttuu vähitellen mielialakin:

— — —

Yksi mielti kavaluutta ystävän armaan,
toinen suri syksyä sydämensä harmaan.

Orpo itki emoa ja murhamies rauhaa,
kaikki kaipas kotia ja lapsuutta lauhaa.

Ei ole apu suuri mieron nuotioista,
toista puolta polttaa, kun jäätää jo toista.

Koristeellisemmalta vaikuttaa »Tuonelan joutsenen» niin sanoen metafyyssillinen kaihomielisyys, vaikka siinäkin tapaa korvaa moni puhdas sointu, joka palaa runoilijan myöhemmässä tuotannossa voimakkaampana, — voi verrata esim. Lemminkäisen säkeitä siv. 20 »Tumman» (»Helkavirsissä») loppupuoleen, »Tuonen tytön laulua» s. 23 »Niniven lapsiin», j.n.e. — »Syystunnelma» (»Yökehrääjässä») on myös täysi herkkää eleegistä mielialaa, vaikka sen ensi säkeistöä ei tarvitse ottaa ylen vakavasti.

Kun Eino Leino tilapäisesti tulkitsee ajan tunnelmia oikealla hetkellä, voi hän saada kanteleeseensa voimakkaan äänen, jonka nuorekkuus vain kaunisti asiaa. Mutta kun hän sitten asettui vartavasten kyhäämään kokonaista runokirjaa kansan hereillä-pitämiseksi, tuli siitä vain pateettisuudessaan yksitoikkoista kollektiivista ohjelmarunoutta, joka kyllä ilmaisee laulajan lahjakkuuden, mutta ei hänen yksilöllisyyttänsä. »Ajan aalloilla» on Leinon karu ja sovinnaisin runokirja; siellä täällä tuntuu voimakas suonentykintä, kuten esim. muutamissa säkeistöissä »Nuorten laulua», mutta ajan tunteiden rytmiä tuskin on muualla tavattu kuin runossa »Helsinki sumussa», jonka ryhdikäs, raskaasti nouseva ja laskeva poljento todella virittää alkavain pimeitten vuosien tunnelmaan. Kokoelman ohjelmasuomalaisuus on väritöntä eikä siinä ole sitä kansallistunnon voimaa, joka tuollaisella hetkellä olisi kansalle antanut yhteiset tunnussanat.

Muutamista toisen kokoelman — »Tarina suuresta tammesta y.m.r.» — runoista voi todeta, että Eino Leinon juuret jo silloin olivat syvällä kansanrunoudessa. Teos teokselta huomaa tämän juonteeseen hänen runoudessaan vahvenevan. Laulaessaan kansainvälisin mitoin hän on usein perin yksitoikkoinen ja voimaton ja tuon tuostakin sattuu hänelle kiireessä etsittävän loppusoinnun tai muun muodollisuuden takia hirveä lapsus calami. Käytellessään kalevalaista muotoa tai tyyliellessään muita kansanrunouden mittoja hän nähdäkseni sensijaan useimmiten välttyy ikävyyksistä, tulee raikkaaksi ja eloisaksi taas. Silloin hän vilkkaimmin elää itse sanoissaan. Pitkäveteisyyttä ei kyllä niistäkään puutu, ja kuvakieli on usein kansanrunouden yhteisomaisuutta, jota runoilijamme käyntelee vain onnellisena perillisenä; mutta hän käyntelee sitä synnyntäisellä taidolla, hän saa siihen väriä ja kärkevyyttäkin, ja harva se tämänlaatuisista runoista, missä joku mielikuva ei yllättäisi alkuperäisen välittömän näkemyksen teholla. Esim. »Ilmarisen vaellus» (»Yökehrääjässä») välähtelee humoristisia kansansadunomaisia mielikuvia; se on itsessäänkin hauska runo ja erityisesti huomattava tyyllillisenä harjoitelmana »Helkavirsiin». Sellainen yksinkertainen näkemys kuin seuraava (runosta »Tuijotin tulehen kauvan»):

»Vierin maita, vierin soita, vierin suuria saloja, *salossa savu sininen, savun alla armas mökki*»,

sykäyttää mieltä nerokkuudellaan ja todistaa, kuinka välittömästi Eino Leino antautuu intuitsiolleen. Eiköhän joku reflektiivinen runoilija olisi tuohonkin maisemaan ensin ajatellut mökin ja sitten savun sen päälle?

On jo edellä viitattu Runebergin idylleihin ja epigrammeihin näistä Leinon Kantelettaren-tapaisista laulelmista puhuttaessa. Runebergiin verraten Leino on subjektiivisempi, puhuu enemmän omissa nimissään näissä idylleissään ja epigrammeissaan, joista läpi hänen koko tuotantonsa löytää monta aitoa runohelmeä. Runebergilla on varmempi artistinen taituruus, ja mainittuunkin sikermään kuuluu muutamia laatukuvia, joiden kantavuutta Leinon vastaavat runot eivät saavuta. Sensijaan Leino tehoi jo näinä vuosina väkevämmin tummakuteisella arkaistisella fantasiallaan, joka luo esim. sellaisen perisuomalaisen pikku ballaadin kuin »Kuoleman renkinä» (»Hiihtäjän virsissä»).

Sanonnan juureva kansanomaisuus näyttää näinä vuosina saavan yhä vapaamman pääsyn Eino Leinon runouteen, eikä yksinomaan kansanrunouden vaikutuksen kautta. »Yökehrääjässä», »Hiihtäjän virsissä», »Pyhässä keväässä» tapaa korva tuon tuostakin vereksen kansanomaisen sanakäänteen tai runoon kätevästi pyöristetyn sananlaskun.

Aina »Helkavirsiin» saakka on siten Eino Leinon runoudessa huomattavana vastakohtaisuus ilmaisukeinoissa, alkuperäisten kotoisten aineiden ja vierasten muotokaavojen vastakohtaisuus. Onhan tietysti yksi ja toinen runoaihe, joka sointuu täsmällisesti kansainvälisiin mittoihin, jonka verhona ulkolaistyylinen puku istuu kuin valettu; mutta verrattain harvoin aihe, ainekset ja muoto sulavat Leinon tähänastisessa runoilussa täydellisesti yhteen. Lukemattomia esimerkkejä tällaisesta tyyllittömyydestä voisi poimia, alkaen esim. »Kevätkantaatista» ja »Suuren tammen tarinasta». Puku valuu höllänä, luomatta mitään ryhtiä runolle, jonka rakenne kokonaan häviää näkyvistä verhon satunnaisten laskosten epäjärjestykseen. Tällaiset sepitelmät, olipa niissä ajatus kuinka »kansallinen» tahansa, eivät kuvasta mitään suomalaisen luonteen tyyppillisyyttä, niinkuin kyllä muodoltaan

kosmopoliittinenkin runo voi kuvastaa, — siitä on todistuksia myös Leinon runoudessa, varsinkin myöhemmässä, kun kielelliset ainekset ovat täydellisesti sulatetut rytmiin ja runomitta noudattaa kiinteästi ja ilmehikkäänä mielialan sisäistä poljentoa.

Muutamia poikkeuksia lukuunottamatta huomaa Eino Leinon tähänastisten runojen lähteneen laulavasta rytmistä. Sointu on vielä säkeen varsinainen teho, ei kuva. Ajatuksen kuvaperäisyyden voi kyllä usein selvästi todeta, mutta kuva tulee säkeeseen ikäänkuin ohimennen, usein vain alkusoinnun t.m. kielellisen tyylikeinon armosta, — kansanrunouden herättävästä vaikutuksesta Leinon kuvalliseen inspiratsioon on jo huomautettu. Luullakseni tästä runon voittopuolisesta taipumuksesta vapaaseen, helkkkyvään rytmiin johtuu se sanonnan sovinnaisuus, joka on silmiinpistävä suuressa osassa Leinon nuoruusrunoutta. Sointuva poljento ei aina vaadi sanonnan yksilöistämistä, sanallisten ilmaisukeinojen tarkistamista siihen määrään kuin kuvin puhuva tyyli, varsinkaan niin musikaalisessa kielessä kuin meidän. — Havainnollisen esimerkin siitä, kuinka vähän luonteenomainen Leinolle on yhtä keskeistä kuvaa vaativa runomuoto, antavat hänen n.s. sonettinsa, joissa sonettia ei ole muuta kuin säkeitten luku. Ylimyksellisyys niistä on perin vähissä. Rytmii voi olla tällainen:

Minä katselen illan taivasta ja muistelen tyttölasta. Minä tahtoisin, tyttö, sun temmata pois
turhasta maailmasta.

Ei mikään kuva kokoa näissä »soneteissa» runon neljäätoista säettä orgaaniseksi kokonaisuudeksi; säkeitä voisi olla yhtähyvin viisi vähemmän tai enemmän. Leinon kuvallinen inspiratio, milloin se saa puhua, tarvitsee tilaa aina kunkin hetken tarpeen mukaan, enkä huomaa vielä sattuneen, että se olisi tarkalleen sopeutunut neljäätoista jambisäkeen aristokraattisesti suljettuun tilaan.

III.

Uuden sataluvun alkuvuosina huomaa Eino Leinon runouden vähitellen muuttavan luonnetta. Aika alkaa olla ankarampi, se herättää jo väkevämpää elämäntuntoa juuri miehenikään ehtineessä runoilijassa. Sekä yhä voimistuva osanotto oman kansan kohtaloon että nähtävästi myös mieskohtaiset elämykset luovat pohjan todellisemmille tunteille, niinhyvin tummamieliselle murheelle kuin voimantunnon haltioittamalle riemulle. »Lapsi laulavainen» hän edelleenkin on, mutta laulu saa jo silloin tällöin heroisen, suuriin luonteenviivoihin nojautuvan ryhdin. Runoilija alkaa katsoa yli aaltojen, tuntee synteettisesti elämää: »Hautalaulu» ja »Laulu onnesta» (»Hiihtäjän virsissä») ovat vienompia alkusäveliä siitä komeasta sinfoniasta, jonka osia ovat »Virta venhettä vie» ja »Hymni tulelle» (»Pyhässä keväässä») sekä »Väinämöisen laulu», »Jumalien keinu», »La tricoteuse» (»Kangastuksissa».) Niissä on katse avartunut metafysiisiin näkyihin, niissä on suurta kosmista kaihomieltä ja mieskohtaista elämän intohimoa, jollaista Leinon runoudessa ei ennen tapaa. »Väinämöisen laulun» ja »Jumalien keinun» kaikuvat poljennot sekä korkeat, yksinkertaiset ääri viivat, joihin säkeiden äänteellinen yhdenmukaisuus hyvin sointuu; »La tricoteusen» tummasti hehkuva verenpalo; muodollisesti aivan keskeneräisenäkin suggestiivisen »Virta venhettä vie»-runon kaihomielisyys — kaikki se on uutta. Näiden runojen kautta Eino Leino ikäänkuin kirkastaa itsestään esiin uusia sielullisia arvoja, jotka hän vähän senjälkeen liittää uusiin, täysin omaperäisiin aineksiin muodostamaan »Helkavirsien» sankarirunoutta;

Että runoilijan mielen pohjalla pesiytyvät jo ankaramman laulun ennuslinnut, sitä todistavat myös seuraavat kalevalaiset säkeet:

Toista on soitella somasti kesken viinin viljelysten alla täyden päivantähden. Toista laulella
runoja, pystyttää pyhätulia, kesken kiljuvain kinosten, maassa hallan harmajassa. — Tuuman
jos sulatit täällä, vaaksan pakkanen pakasti.

Ja runoista »Lapin kesä» sekä »Tahtoisin nähdä mä Kartagon naisen» talven ja kangistumisen kauhu puhuu kauniina paatoksena.

Kiihkeä sisäinen liikunta alkaa vaatia yhä vapaampia ja samalla sisäisesti kiinteämpiä rytmejä. Runoilija alkaa myös yhä itsetietoisemmin tehostaa säkeitänsä kuvallisin ilmaisukeinoin. Tosin hän vieläkin vain erittäin onnellisina hetkinä saavuttaa kuvakielen loogillisen yhdenmukaisuuden, mutta runolla on kuitenkin selvä taipumus entistään täsmällisempiin ääri viivoihin, monumentaaliseen esineellisuuteen. Hänelle alkaa »kangastella» vallan uusia, syntymässä olevia kuvamaailmoita.

IV.

Huomattava enteellinen seikka »Kangastuksissa» on ballaadien runsaus. Useimmat, kuten laaja sikermä »Perman taru», ovat tosin köyhällä mielikuvituksella luodut sekä tyyllisesti perin väljiä. Mutta joukossa on muutamia runoja, jotka todistavat kuvakielen kasvavaa voimaa: paitsi »La Tricoteuseä», varsinkin kaksi plastillisella näkemyskyvyllä suoritettua runotarinaa: »Kimmon kosto» ja »Luojan leipä». Ne ovat jo verrattomasti itsetietoisempaa taidetta kuin Eino Leinon aikaisemmat taruaiheet sepitelmät. Niitä hallitsevat lujat ääriviivat, jotka eivät salli mielikuvituksen leiskahdella satunnaisten sana-assosiatioitten mukaan. »Kimmon kosto» on hiukan koristeellinen tyyliharjoitelma ja sellaisena, varsinkin draamallisen jänteveytensä takia, sangen onnistunut. Sanonnaltaan yhtä täsmällinen, mutta sävyiltään omintakeisempi sekä täydempi sisäistä elämää on »Luojan leipä»; siinä on samaa seesteistä legendan-hohdetta kuin Edelfeltin taulussa »Kristus ja Matalena». — »Kimmon kosto» on ikäänkuin siltana siihen eristettyyn maailmaan, johon jälkimäinen ballaadi täydellä oikeudella jo kuuluu: »Helkavirsien» legenda- ja tarumaailmaan.

Rohkeampaa yritystä ei yhdenkään suomalaisen lyyrikon mielikuvitus ole suorittanut kuin Eino Leinon hänen »Helkavirsissään» (1903). Luoda niin vegetatiivisen rehevän mielikuvamaailman kuin kalevalaisen naapuruuteen kerrassaan uusi, ennen olematon mikrokosmos; herättää edellisestä eloon nimettömiä henkilötyyppejä, selkeennyttää niitä sisäisesti ja tyyllitellä ulkonaisesti sekä siirtää ne uuteen ilmapiiriin, korkeamman ja kuulaamman taivaan alle — siinä teko, joka edellytti sellaista kalevalaisten laulajien nykyaikaista jälkeläistä kuin Eino Leino on. Niinkuin nuorallatanssijan täytyy korkealla teräslangallaan vakauttaa mieleensä värähtämätön tyyneys, jotta ei suistu turmioonsa, niin tuntuu Eino Leinokin suorittaneen tämän tekonsa yhtenäisellä ja tyyneellä luomistahdon jännityksellä. Ero hänen ja nuorallatanssijan teon välillä on vain se, että runoilija teki sen kylläisellä sydämellä eikä näyttääkseen taituruuttaan jumalien leikissä.

Vaarallisin teko houkuttaa voimakasta väkevimmin. Nämä oudot, syvältä rotumme mystillisimmästä menneisyydestä kumpuilevat näyt avasivat parhaaseen voimaansa ehtineelle runoilijalle maailman, jonka valloittamiseen hänen kannatti koota koko henkinen mahtinsa, ei ainoastaan synnynnäinen alkusuomalainen mielikuvituksensa vaan myös runsas, elämysten ja runoilijaintuitions kautta voitettu elämänviisautensa. Siinä hänelle tarjoutui riemu, joka ei tule monen runoilijan osaksi: koettaa oman rodun ja omien mieskohtaisten elämysten läpi avata perspektiivi koko yleisinhimilliseen elämään sekä noita elämyksiä selvittämään kehittää perinnäisrunouden pohjalta kuvakieli, joka on sekä omintakeinen että nykyaikaisen taiteellisen viljelyksen tasalla.

Ja runoilija suoriutui erittäin onnellisesti suuresta yrityksestään. »Helkavirret» ovat pätevin todiste siihen, että aivan kotoisista aineksista ja kotona viljeltyihin muotoihin voidaan luoda ei ainoastaan omintakeisinta, vaan myös persoonallisesti kehittyneintä runoutta. »Helkavirret» ovat homogeenisimmin suomalaista lyriikkaa, ja samalla niiden kantavuus nykyaikaiseen henkiseen elämään on voimakkaampi kuin minkään muun suomalaisen runokokoelman. »Helkavirsillä» on klassillisuuden tuntomerkit.

* * * * *

Eino Leinon ei tarvinnut huolia ajan ja paikan määrittämisestä, saadakseen runokertoelmiinsa varman muinaisajan tunnun. Kaksi luotettavaa opasta teki sen hänelle mahdolliseksi: hänen mielikuvituksensa alkuperäinen suomalaisuus, joka oli vuosi vuodelta vahventunut, sekä hänen historiallinen vaistonsa. »Helkavirret» eivät ole nimenomaan historiallista runoutta, mutta niillä on vuosisatain henkisen viljelyksen sävy ja niiden sisällyksenä ovat vuosisatain elämykset, ikäänkuin atavistisesti runoilijallemme periytyneinä. Niiden takana seisovat menneitten sukupolvien taajat rivit. Harvoin lienee koko maailman runoudessa niin individualistinen runoilija niin täydellä antaumuksella joutunut tulkitsemaan kokonaisen rodun kohtaloita.

»Helkavirsissä» Eino Leino — tai hänen henkilönsä — eivät nim. puhu vain omasta puolestaan: heillä on epäilemättä harmaasta muinaisuudesta nykypäiviin saakka ollut lukemattomia veljiä ja siskoja, joiden kohtalot, onni ja murhe ovat olleet samat kuin heidän.

Ehkä kauimmas taaksepäin ulottuvat »Tumman» perspektiivit. Siinä on suomalaisen luonteen elämäntuska ja tyyntymys runoilu syvemmillä ymmärtämyksellä kuin ehkä missään muualla.

»Tuo oli tumma maammon marja syntymässä säikähtänyt, näki kauhut kaikkialla, haltiat pahat havaitsi, ei hyviä ensinkänä.»

Mahtavalla kuvausvoimalla runoilija kertoo elämää vierastavan pojan pelonalaisuudesta, mikä ei antanut hänelle rauhaa ei työhön, ei kisaan. Hänet pannaan paimeneen, mutta hän palaa pian takaisin

»outona», haastellen metsän kauhuista:

»Lempo seisoi suo selällä,
Hiidet hirnui kankahalla,
Juuttahat jälestä juoksi,
maasta maahinen kohosi.»

Kylän kisoilta hän pakenee yhtä säikähtäneenä:

»Kolkkoja kotona näin mä, kamalampia kylässä! Veräjällä Vento seisoi, Vennon poika portahalla, loukossa Vahinko vaani, Kouko kohtasi ovella.»

Tämä ei ole kauhu-vaikutusten tavoittelemista, vaan mieskohtaisten elämysten herättämiä symbolisia mielikuvia. — Ahdistuksessaan tahtoo poika »piillä Tuonelan pihaille», eikä äitikään muuta vapahdusta keksi, vaan neuvoo häntä menemään:

»tuvan taakse taaton saaman, lempeän lepotiloille, missä seisoo puut pyhäiset, hongat himmeät puhuvat ollehista, mennehistä, murehessa yön ikuisen.»

Mutta silloin havaa taatto haudassaan, neuvoakseen eksyvää lastaan. »Säikkyivät isätkin ennen, toki aikansa elivät.» Luonto on lahjoilla lepytettävä tai kahlittava rohkealla voimalla. Ahdistuksesta ei Manalla pääse, ellei siitä ole päässyt elämässä.

»Pirtit on pienet Tuonelassa, maan alla kaitaiset kamarit. Kuu ei loista, päiv' ei paista, yksin istut, yksin astut, toukka seuloo seinähirttä, itse seulot itseäsi ikävässä ainaisessa, haikkeassa, vaikeassa.»

Hiljaisena miehenä palaa poika tuttuhun tupahan. Nyt hän osaa jo tyynellä mielellä toimitella talon töitä:

»meni merelle, metsähänkin, vei verkon, asetti ansan, niin eli ikänsä kaiken, ei iloiten eikä surren, pannen päivät päälletyksin, niin paremmat kuin pahemmat; päällimmäiseksi paremmat.»

Tuollaisessa resignatsiossa on jotakin perin suomalaista uskollisuutta elämää kohtaan: ei mitään kuohahtamista tuhmiin sanoihin tai tekoihin, jollaisiin esim. germaanilainen luonne helpommin joutuu; ei myöskään slaavilaisen alennuksessaan hekumoivaa murjotusta; mistään vaikertelemisestä puhumattakaan. —

Suuri melankolia liittää »Tuuri»-runon läheisesti »Tummaan», vaikka molemmat ovatkin sävyiltään erilaisia. Tuuri on älyllisesti täysin kehittynyt mies, sankari, jolla on selvät suhteet kohtalonvaltoihin. Hän luulee voivansa hyvällä luottamuksella turvautua jumalien suosioon, jotka ovat hänen ystäviään; mutta hän ei vielä tiedä, ettei hän kestä juhlan huumausta niinkuin jumalat. Hän »talonpoika taidollinen», juopuu kesken juhlien, ja hänen nukuttuaan yli kalliin armonajan, odottaa Tuoni ankarana hänen ovensa edessä. Tuurin juhlallisesta lähtölaulusta ennen kaikkea voi luullakseni päätellä runoilijamme läheistä mieskohtaista suhdetta henkilöihinsä, siksi ehdottomalla äänenpainolla näissä säkeissä on julkilausuttu eletty kokemus:

»Älköhöt sinä ikänä, älköhöt juhliko jumalat kera kansan kuolevaisen! Jumalill' on juhlat pitkät, ikä kerkeä inehmon, nopsa niinkuin pyörän kehrä. Päivät kultaiset kuluvi, aika armas lankeavi, köyrtyvi urohon selkä noissa pitkissä pidoissa, jumalaisten juomingeissa.»

Runo päättyy erinomaisen jylhään tunnelmakuvaan, kun Tuuri

»istui Kuolon korjasehen, kuului kulkusten helinä hämärässä talvi-aamun; kuului vielä viittatieltä, jälle järvien hävisi.»

Hämärä viittatie yli laajan järven jään — siinä suomalainen Tuonen-tie!

Tuurissa on jotakin länsisuomalaista selväpiirteistä aateluutta. — Aatelismiehen raju suvereniteetinvaatimus on Ylermissä, »ylpeässä isännässä», tullut lihaksi ja vereksi.

Nerokkainta tässä ballaadissa on ehkä sen loistava tyylitaide. Tuskin koskaan on suomenkieltä niin teräksisellä energialla puserrettu tiukoiksi, draamallisiksi säkeiksi, joissa kukin sana putoaa kuin vasaranisku naulanpäähän:

»Ylermi ylpeä isäntä ajoi orhin akkunasta messurahvahan rakohon; tulta tuiski orhin turpa, valoi silmät valkeata, enemmän ylpeän isännän, satulassa seisovaisen. Täss' on mies

tämänsukuinen, ei anele armahdusta, itse raudalla rakasti.»

Ja tuskin koskaan on kirkkaammin leikattu runokuvaa materian järeään alkukallioon:

»Ylermi ylpeä isäntä tunsi lattian lahovan, näki lieskan leimahtavan, veti miekkansa verisen, heitti kintahan kivehen käden kanssa poikki lyödyn. *Kannusti oritta, liekit löi yli kultaisen kypärän.* — Vielä on kivessä kinnas.»

Mutta olisi alentavaa sanoa, että tällainen runo on vain — tai etupäässä — tyylinäyte. Sen kiihkeä sisäinen intensiteetti on muuta kuin koristeellista tekouhmaa. Eino Leinon sielullinen asteikko on laajempi kuin ainoankaan suomalaisen lyyriikon; senvuoksi hän voi yhtä täydellä mieskohtaisella tietoisuudella omaksua itselleen niin erilaisia kohtaloita kuin Tumman ja Ylermin. Hän voi molemman kautta puhua jotakin omasta itsestään.

»Helkavirsistä» kohoaa kolme suurta sankarihaahmoa, jotka olemuksensa perusjuonteiden vetäminä joutuvat Manalle: Ylermi, Kouta ja Pyhä Yrjänä. Tuuri on kyllä samoja veljeksiä, mutta hän on passiivisempi eleskelijä kuin nämä. Hänen elämäntuntonsa on yhtä syvä ja sankarillinen kuin toistenkin, mutta hänellä ei ole määrättyä lähetystehtävää elämässä, kuten Ylermillä — täysikäisyyden vaatimus — Koudalla — intohimoinen elämänselitys — sekä Pyhällä Yrjänällä — uskonsankarin ja uhrin tehtävä.

Yhtä valtavalla näkemysvoimalla kuin Kalevala Antero Vipusensa, on Eino Leino runoillut Koudan, suurimman Lapin tietäjistä. Vertailu näiden kahden tietäjä-kuvan välillä valaisee hyvin Eino Leinon suhdetta runoutemme peruskirjaan. Kalevala kuvaa Antero Vipusta näin (17:s r., v. v. 57-67):

»Haapa kasvoi hartioilla, koivu kulmilla yleni, leppä leukaluun nenässä, pajupehko parran päällä, otsalla oravikuusi.»

Eino Leinon Kouta-kuva on myös alkuperäinen näky; se ei ole jäljittelyä, vaan tyylyttelyä. Se liittyy koko »Helkavirsien» tummaan perussävyyneen. Kalevalan fantasia on idyllisempi, leppeämpi kuin Leinon jylhä näkemys:

»Kyyt viherti katsehesta, suusta lenti yölepakot, jalan alta ahmat nousi, käden päällä kärpät juoksi, korppi koikkui pääläella, haaskalinnut hartioilla.»

Samalta kalevalaiselta maapohjalta, mutta toiselta tasolta ja oman mieskohtaisen mielialan valaistuksessa on nähty myös Koudan etsintäretki. Sellaiset fantasiat kuin:

»parahti Lapissa lapset, kovin koirat vingahteli, meni viima usta myöten, hiilos himmeni kodassa;»

ja yhä suurempi mielikuvituksen tehostaminen kauempana:

»tähdet tippui taivahilta, maan alla vainajat vapisi, oli tuska Tuonelassa, pelko pirteissä jumalten»,

säestävät voimakkaasti tietäjä-titaanin intohimoista kilvoittelua. Ja kun kilvoittelu tällä puolen Rutimon rotkon on lauennut Ajattaren kovaan julistukseen, että vain manalla tutkitaan menneen elämän tarkoitus, silloin rajusti kuohuvat kuvat vaihtuvat toisiin, juhlallisen verkkaisiin, ja säkeitten poljento laantuu pitkiksi mainingeiksi:

»Tuo oli Kouta, kolkko miesi, tunsi kaikki tietävänsä, astui rotkohon Rutimon, kulki kuolon porraspuita, niinkuin pitkän pilven lonka, niinkuin jäisen kosken kopru; ei hän taakse katsahtanut, katsoi kohden kalman usta, ei hän kilvan kiirehtänyt, astui askel askeleelta, kun oli tuima Tuonen kulku, elo kuoloa kovempi.» 30 33.

Mielikuvituksen vahva arkaistisuus liittyy Pyhän Yrjänän ballaadin Kouta-runoon. Mutta edellisen kuvatyylillä on freskomaisempaa ja sen rakenne tiukemmin draamallinen, kuten »Ylermin». Jo runon lähtö on draamallisen ponteva, niinkuin jousen viskaaman nuolen. Elementtien liikkeet on tiivistetty lyhyiden säkeitten rajoihin, siirtyminen tuokiotilasta toiseen käy nopeasti. Syvä uskonnollinen tunto kohottaa tämän omituisen, monta assosiatiota sisältävän legendan erittäin korkealle.

Niinkuin »Pyhä Yrjänä» liittyy laajaan kansainväliseen tarusarjaan täysin omintakeisesti uuteen suuntaan kehitettynä muunnoksena, niin herättää Katrinalaisen legenda (»Sininen risti») miellelyhtymän toisesta maailmanhistoriallisesta sankaritarinasta: Jeanne d'Arcin. Eroitustahan on runsaasti: Katrinalaisella ei ole ranskalaisen sisarensa isänmaallista paatosta, hänellä on vain uskonnollinen lähetystehtävänsä; hän on rauhan ja rakkauden hengen apostoli, Jeanne d'Arc sodan. Mutta tämä eroitus on ulkonainen. Jeanne d'Arc'kin oli varsinaisesti uskonnollinen sankari. Molemman neidon ainoa voima on sama: uskonhartaus, kuuliaisuus näkymätöntä käskijää kohtaan. Kumpikin herää pyhään tehtävänsä samoin: mystillisten luonnonnäkyjen kautta. Molemman vaellus muuttuu

vastustamattomaksi voitkokuluksi, ja kumpikin pelastuu ihmeellisesti riettaiden seuralaistensa puolelta uhkaavasta turmiosta, vaikka suomalaisessa legendassa se kohta tulee päämomentiksi.

Sekä »Pyhän Yrjänän» että »Sinisen ristin» fantastiset näyt viittaavat itäisemmille alueille kuin »Tuuri» ja »Ylermi». Samoin tuntuvat Pyhä Yrjänä ja Katrinainen luonteensävynsä puolesta kuuluvan itäisempiin heimoihin. Sekin vahventaa, varsinkin jälkimäisessä ballaadissa, kuvauksen väkevää keskiaikaista tunnelmaa. — Kuten Kouta-runossa, noudattaa ympäristönkuvaus »Sinisessä ristissäkin» tehokkaasti kertomuksensisäistä kehitystä. Esim. Katrinaisen lähtö oudonlumoavalle matkalleen:

»Kulki, kulki korpimaita, puut piteni, koti eteni, pyhät kasvoi pylvähistöt, kaartui kappelit hämärät, kuului kaunis kuorolaulu, kellot kultaiset kilisi Katrinaisen kulkiessa, hyvän marjan matkatessa.»

Melkein groteskimainen on kuvaus Katrinaisen saapumisesta luostarisaaressa, ja hänen alettuaan vaarallisen unissakävijänretkensä pimitettyjä periä kohti, äskeinen rauhallinen maisema vaihtuu hillittömien intohimojen näyttämöksi:

»Salot sakeni, kosket kiihtyi, virrat vuoltui, maat yleni, jylhistyivät jyrkät vaarat, kolkostuivat korpilaaksot, kontiot kovin möräsi.»

Viimeisten säkeiden kuulas näky virittää taas kirkkaan, lempeän loppuakordin.

Yksi idylli on »Helkavirsissä»: Kristus-legenda »Tyyrin tytti». Yhtä tuoksuva ja valoisa on jumalihmisen kuva siinä kuin »Luojan leivässä». Nämä Kristus-miniatyyrit, niin vaatimattomat kuin ne ovatkin, ovat alkuperäisen runoutemme ainoita onnellisesti syntyneitä Kristuksen luonnekuvia. Molemmassa ballaadissa on hänen rinnalleen asetettu mitä herkimmällä kädellä piirretty tytönkuva. Toisessa runossa Mestari esiintyy nöyryyden esikuvana ja sydämen lempeyden palkitsijana, toisessa hyljätyn ilona. Ei ole mitään teennäistä näissä kuvauksissa; ne ovat syntyneet synnyntäisen lyyriikon lyyrillisimmillä hetkillä.

Lyyrillisessä mielialassa, ajatuksessa, tarinassa on aina oma mystiikkansa: näkyväisten asiain ja sisäisten tunteiden salainen yhteys. Edellisten legendain mystiikka on sydämen välittömällä ymmärtämyksellä omaksuttavaa. Hämärämpiä tiehyeitä saa ajatus kulkea »Ihalempi»-runossa, joka taas on Neitsyt Maaria-legenda, uudesta maanärestä keksittynä. Siinä kyllä sykäyttää voimakkaasti sydäntä hyvän Jumalan julistus metsän viemälle immelle:

»Kun lie pilvi kulkenunna, olet tytti pilven tytti, kun lie kaste langennunna, olet siunattu kaponen, kun lie pudonnut tähti, olet tähden synnyttävä, sankarin sotasukuisen, miehen suuren, miekkalemmen.»

Mutta tämä ballaadi jää sittenkin kauniiksi saduksi: pilvi, kaste, tähti ovat *vain* pilvi, kaste, tähti, ne eivät kohoa symbooleiksi, jotka antaisivat kiinnekohtia syvemmälle psykologiselle ymmärrykselle. Ei käy selville, mitä todellista yhteyttä pilvellä, kasteella, tähdellä on immen sisäiseen tilaan; on kuin runon rakenteesta puuttuisi joitakuuta soluja. Sen vaikutus jää satumystiikan varaan, — tai korkeintaan reflektiivisen ajatuksen, joka tähden ja kastepisaran heiaistuksista kutoo hennon sillan sadun ja toden välille.

Samanlainen taipumus liian suppeaan, viittauksittain etenevään kertomatyyliin on jättänyt »Orjan poika»-ballaadin keskeneräiseksi. Siinä tämä oraakkelimaisuus on sitä valitettavampaa, kun runo on aivan loppupuolelle saakka erittäin voimakkaasti ja kirkkaalla inspiratsiolla kirjoitettu; aihe olisi ollut täydellisen työn arvoinen. Runo tehoaa kyllä yksityisillä, mahtavilla eepillisillä näyillä, kuten seuraavalla vainoajan kuvalla:

»Lappi laajalti savusi, kylät jäivät kylmillensä, poikaset porossa itki, koirat vuorilla vaelti.»

Ja siinä on ripeä tempo, joka laantuu lyyrilliseen väreilyyn orjan pojan heleässä unennäyssä:

»Puikoivat punaiset pulkat punaisilla kukkuloilla, siukoivat siniset petrat sinisillä virransuilla, jolui joutsenet hopeiset, käet kukkui kultahiset, käet kukkui, linnut lauloi, vihannoivat viidat kaikki Lapin suudessa suvessa yössä päivän paistamassa.»

Mutta seuraavat säkeet eivät jatka edellä punottuja psykologisia säikeitä, vaan jättävät perspektiivin eteenpäin hämäräksi. Kertomuksen selvä draamallinen kehitys katkeaa lyyrilliseen tunnelmakuvaan, sillä loppusäkeissä ei ole sitä impressionistista välähdystä, joka niihin on koetettu saada.

Pieni, perustunnoltaan hyvin nykyaikainen keskusteludraama »Merenkylpijä-neidot» on taas luotu yhtenäisellä intuitsiolla. »Helkavirsissä» on monta kantavampaa runoa, mutta ei monta, jossa niin muinaisaikainen fantasia herättäisi niin herkästi nykyaikaisen mielialan; ei myöskään monta niin vähin

elein suoritettua draamaa. — Lippo linnustaja on vanginnut kauneimman öisin kylpevistä Hiidenneidoista, varastamalla tämän siivet. Lunnaksi niistä hän vaatii hätääntyneeltä immeltä suunantoa. Impi kieltää ja rukoilee, ja sitä mukaa kuin päivä nousee vuorten takaa, sitä mukaa jännitys kasvaa. Päivän kohoittaessa päätään neito vihdoin taipuu. Mutta idylli päättyy syvään traagilliseen tuntoon:

»Sai pukunsa peilikylki, antoi suuta sulhoselle linnunluisella nokalla, veen suulla verettömällä: hymy hyytyi, silmä sammui, pois kulki kultainen elämä, muuttui mieli miehen nuoren. — Neiti lentohon lehahti noustessa kesäisen päivän.»

Tämä allegoria on rakennettu välittömistä havainnoista ja elämyksistä; asioilla ja henkilöillä on vain symboliset nimet.

Sekä rakenteeseensa että mielikuvituksensa voimaan nähden alemmalla asteella on toinen lemmentragedia, »Impi ja pajarin poika». Siitä puuttuu tiivistys ja sen tyyli on karumpaa, sisäisistä näyistä köyhempää kuin useimpain »Helkavirsien». Lopussa sen tunnelma kuitenkin kohoaa sangen voimakkaaksi.

»Oterma» ja »Katerma» on »Helkavirsistä» ainoa, missä eroottiset intohimot varsinaisesti johtavat elämänsuhteet väkivaltaiseen taitteeseen. Se on ehkä pikemmin taitavasti sepitetty näytelmä kuin sydämen syvimmästä puhjennut runo, mutta se on täysivaltaisella näkemysvoimalla luotu. Luonnonvaistojen herääminen sekä asteettainen selkeentyminen mieskohtaiseksi intohimoksi veljeksissä on ainakin erittäin kehittyneellä dramaattisella keksintäkyvyllä esitetty. Ja varsinkin Oterman manaus herättää ehdottoman draamallisen päätöstunnelman:

»Mik' on verta veljessäni, painu paatena merehen, mikä nuorta naisessani, nouse siipenä kajavan, etteivät toistansa tavanne, eivät syyllistä syliä! — —»

Näiden eroottisten »virsien» ryhmään kuuluu vielä ballaadi Kaleva-kuninkaasta. Tässä runossa on vähemmän sydäntä-sykähdyttäviä momentteja, vähemmän tunteen nousua ja laskua. Sitäpaitsi se on »Helkavirsien» ainoa sepitelmä, joka aiheeltaan tuntuu olevan selvästi riippuvainen vieraasta esikuvasta. Tarkoitan »Tannhäuser»-tarua (T. Venus-vuorella). Sekä saksalaisen että suomalaisen tarinan sankari joutuu vuoren haltijattaren viettelemänä rikollisuuteen, jota katuen lähtee vihdoin sovitusetkelle pyhään paikkaan. Mutta Eino Leino on käsitellyt tarinaa — niinkuin tuntuu — vähällä inspiratsiolla: hänen runonsa on aivan suoraviivainen juoneltaan, ja se päättyy siihen, mistä Tannhäuser-tarun sisäinen kohoaminen oikein alkaa (paavin ankaruus T:ia kohtaan, näkymättömän voiman ihmetyö).

On vielä mainitsematta kaksi kuvausta, joissa inhimillinen ympäristö elää välittömästi kertomuksen kulun mukana: »Räikkö Räähkä» ja »Mantsin laulu». Ne ovat molemmat vainoajan-kuvia, kuten »Orjan poika». Joskaan eivät aatteelliselta kantavuudeltaan, niin kuitenkin elämäntuntonsa ja kuvauksensa täyteläisyyden takia ne kuuluvat »Helkavirsistä» voimakkaimpiin. Ne tulvehtivat lyyrillistä paatosta, eepillisiä näkyjä, niissä draamallinen tunne kohoaa ja kirkastuu väkevästi loppua kohti.

Kuinka inhimillisesti liikuttava onkaan Räikön, kavaltajan, sielundraama!

»Tuo turilas, Räikkö räähkä, neuvoi tien viholliselle kahden kallion lomasta, syksy-yönä hiljaisena; teki sen henkensä hädässä.»

Kylään palattuaan hän jo kalpenee oman työnsä seurauksia: hän näkee vanhan vaimon etsivän suitsevista raunioista kullaista kotiaan; naapurin katselevan veristä veistä: »liekö veikon, liekö langon»; poikansa itkevän orhia iloista; tyttärensä murehtivan miestä kaunoista, »syytä syntymättömänsä». Alkaa sisiliskona sihistä salainen kuiske, epäluulo Räikköä kohtaan; eikä kavaltajan »valkea vaimo» jaksakaan salata kalvavaa tietoaan, vaan sanoo julki miehensä teon:

»Räikkö röyhkeä ärähti:
'Sen varsin valehtelitkin!
Vai onko näkijä ollut?'

Vaimo valkea todisti:
'On ollut näkijät vankat:
tähdet katsoi, kuuhut kuuli!。」

Se riittää todistukseksi Räikölle: hänen sydämessään on vielä arasti tunteva kohta. Hänessä herää ihminen.

»Vaimo, anna anteheksi,
kun sen tein, sinua muistin!。」

Mutta itse hän ei nyt voi itselleen anteeksi antaa. Hän on itse oma tuomarinsa ja tuomionsa toimeenpanija.

Mikä traagillisen tunnon kuulaus siirtyykään tästä tarinasta tuohon syyskesän maisemaan, joka on pattaosen miehen viimeinen näky ihmisten asuinsijoilta:

»Näki hän kullaisen kotinsa, kuuli hän kesäiset äänet, savun saunasta sinisen, karjankellojen kilinän, kaivonvintin vingahduksen, tuvan uksen aukeavan, emon aittahan menevän.»

Tätä maisemaa vastaan nähtynä Räikön kohtalo kohoaa suuripiirteiseksi murhenäytelmäksi:

»Sydän kiertyi synkän miehen, elo kaunis kangastihe, askar autuas inehmon maan kovalla kannikalla; seisoi hetken, katsoi kaksi, metsän korpehen katosi.»

Räikön räähkän elämä on syvästi kohtalokas: hänellä oli verissään tuo ihmiselämän autuain näky ja sen häikäisemänä (ei luonteen alhaisuuden vetämänä) hän teki tihua työtä. Samat kohtalon vallat, jotka antoivat lämpöä ja sadetta hänen pellolleen, lähettivät vainon monine kauhuineen, monine ansoineen hänen maahansa, ja tuo pohjaltaan rehellinen rauhan mies lankesi niiden salatuimpaan ansaan...

»Mantsin laulu» on eräässä suhteessa erikoisasemassa muihin »Helkavirsiin» nähden: sen tapahtuma on ajallisesti määritelty. Siinä nim. kerrotaan Simo Hurtan turmelleen erään nuoren neidon. Sitä tapausta Mantsi valittaen laulaa, vielä voimakkaammin valittaen, ettei koko urhojen parvessa ole ollut yhtä kustajaa. — »Mantsin laulu» on pateettisempi kuin edellinen ballaadi, ja sen draamallisuus on kuin vyöryvä virta. Se asteettainen nousu, jonka tuntee Mantsin laulussa tapahtuvan noiden kysymyssarjojen välityksellä:

»Hukkako sorean sorti?
Karhuko kaunihin kadotti?
— — — — —
Sotako sorti suuret sulhot?
Ruttoko väkevät ruhtoi.
Merikö nieli meidän miehet?»

ja joka vaikuttaa valtavasti miehiin »pirtissä helisevässä», se on sama teknillinen keino, jolla »Kouta»-runossa kohotetaan draamallista mielialaa. Ja se impressionistinen teho, jota »Orjan pojan» viime säkeissä on tavoiteltu, on loistavasti saavutettu »Mantsin laulun» kirkkaissa loppusäkeissä:

»itki sankarit väkevät, impyet enemmän itki, tytöt tyrski Karjalassa; helkähtivät miesten miekat, vainovalkeat välähti.»

* * * * *

»Helkavirsiä» lukiessa selviää, että nämä runot ovat lähtöisin samasia näkyjen sarjasta. Ne liittyvät toisiinsa monia mielikuvituksen tiehyeitä myöten. Ja sama elämäntunnon paatos kannattaa niiden vaihtelevia mielialoja, eri runoissa eri ääniasteelle viritettynä, mutta useimmiten täyteläisenä ja puhtaana.

Mutta »Helkavirret» kiinnittävät erikoisesti mieltä Eino Leinon runoudessa, eivät ainoastaan rikkaan ja homogeenisen sisältönsä takia, vaan myös rohkeana tyyllisenä yrityksenä. Siltäkin puolelta yritys on kuten nähty, oivallisesti onnistunut. Sanallisen tyylin realistinen havainnollisuus liittää »Helkavirret» tyyllisestikin elimelliseksi kokonaisuudeksi. Ja runomuoto on inspiratsion kovan paineen alla tiivistynyt ja tullut notkeudessaan voimakkaaksi. Eivätkä nämä runot anna aihetta valittamaan kalevalaisen mitan yksitoikkoisuutta. »Tumman», »Sinisen ristin», »Orjan pojan» lyyrillinen väreily on toista kuin »Ylermin» tai »Pyhän Yrjänän» säkeitten kovanloistava tarmo; »Merenkylpijä-neitojen» draamallinen suppeus toista kuin »Koudan» majesteetillinen säevyöryntä tai Tuurin joutsenlaulun ja Mantsin virren paatos.

* * * * *

Se tyylikoe, johon Eino Leino antautui »Helkavirsien» jälkeen historiallisessa ballaadisarjassaan Simo Hurtasta, ei ollut yhtä uusi eikä yhtä laajakantoinenkaan kuin edellinen. »Simo Hurtan» tasainen, riimillinen trokee on aivan eepillinen runomitta, ja näissä säkeissä on runsaasti niitä heikkouksia, joista »Helkavirret» ovat melkein vapaat: yksitoikkoisuutta ja sanonnan sovinnaisuutta. Myöskin puuttuu aiheiden käsittelytavasta tiivistystä.

Mutta »Simo Hurtastakin» huomaa, miten vahva suomalainen värytys, kotoinen tuntu — varsinkin ajempiin, »kansallisiin» sepitelmiin verraten — Eino Leinon tämänaikaisessa runoudessa on. Kielellinen

kansanvaltaisuus on »Simo Hurtassa» kehitetty kenties pitemmälle kuin missään muussa hänen teoksessaan. Nämä runotarinat eivät ole intuitioltaan rikkaita, mutta ne ovat enimmäkseen realistisesti tukevia, kielitunnultaan niinkuin kertomatavaltaankin. Erittäin huomattava on se luontevuus, millä sananlaskut ja kansanomaiset lausetavat pyörivät riimirunoon. Ja jos vertaa »Simo Hurtaa» yleissävyltään »Helkavirsiin», — vaikka edellinen ei pääasioissa mitenkään siedä vertailua — niin se vaikuttaa jonkun verran leppoisaammalta kuin jälkimäinen runoteos: »Simo Hurtassa» on siellä täällä välähdys huumoria (esim. Erkki Pehrsson, Hovilan pirtti, y.m.).

Parhaita lukuja tässä sarjassa ovat edellisten lisäksi kuvaukset Hovilan häistä sekä Hurtan matkustuksesta; »Vornan virteen» kuitenkin kaikki tämän teoksen avut ikäänkuin kokoutuvat yhteistyöhön ja luovat ballaadin, joka on »Helkavirsien» veroinen. Sitä lukuunottamatta voikin sanoa »Simo Hurtasta», että se on vähemmän mieskohtaisen inspiratsion ahjossa tiivistettyä runoutta kuin historiallista ajankuvausta, kehittyneellä eepillisellä tyyllillä suoritettua.

V.

»Helkavirsien» jälkeen Eino Leinon runoilijamahti ei ole kohonnut yhtä korkeisiin saavutuksiin. Hänen lyrillinen tuotantonsa on sen jälkeen ollut yhtä moninaista, vaikka ei läheskään yhtä vuolasta kuin sitä ennen.

Hän on yhäkin ollut runoutemme harhaileva tuhlaajapoika, usein kevytmielinen, — mutta myös syyllisyytensä tunteva. Hän on laulanut »talviyöstä», mutta talviyö ei ole jäänyt hänen sydämensä punaista verta, hän on tunnustellut »hallan» tuloa, mutta halla ei ole pannut hänen mielikuvituksensa tanhuainkukkeutta. Hänellä on edelleenkin ollut varaa tuhlata, — tuhlata rikkaita elämyksiä heikkojen säkeitten kaaokseen, nerokkaita runonäkemyksiä sekavien ajatusten peitteeksi.

Mutta ehkäpä on niin, että Eino Leinon täytyy aina olla runoilemisen vauhdissa, voidakseen yleensä jotakin luoda. Tuntuu melkein siltä kuin häneltä syntyisi hyvä runo ikäänkuin varkein, — muiden muassa. Huonot runot voivat hänen mielessään herättää hyviä assosiatioita. Ehkäpä hänen ei ole otollista mennä patoamaan tulvehtivaa runovirtaansa: hyväkin runo voi musertaa niskansa outoja aituuksia vasten... Eino Leino on kerta kaikkiaan vuolaan inspiratsion mies, eikä harkitseva, »taiteellisesti hillitty» runoilija.

Joka tapauksessa meidän sopii olla hänelle kiitollisia siitä, mitä hän on meille hyvää antanut viimeiselläkin kehityskaudellaan. — Esim. »Talviyöstä» huomaa, että hänen asemansa on edellisen nousukauden aikana paljon varmentunut sillä mieskohtaisen runon asteella, jolle hän »Pyhässä keväässä» ja »Kangastuksissa» oli kohoamassa. Äänenpaino on täyteläinen, miehinen, poljento ja väritys kiinteä. Runoilija haastaa omista mieskohtaisista elämyksistään suggestiivisemmalla voimalla kuin entisessä runoudessaan.

»Joikuu joutsen jäätä saatu,
rantaan kuohut kolkot lyö.
Ankara on laulun laatu,
tuima talven tähtiyö.

— — —

Vierii virsi tammikuinen,
kuulee mykkä metsä, maa.
Turhaan riennät, tuiretuinen,
rientos talvi taltuttaa,
antaa aika jäätä järkeen,
loihdut synkät sydämeen,
kuolon kirjat miekan kärkeen,
haudan hankeen siniseen.»

(»Talviyö».)

Runoilija on huomannut elämän ympärillään alkavan autioitua; hän on joutunut omille taipaleilleen, jotka eivät ole samat kuin ystävien. Hän huomaa käyvänsä kohti suurta yksinäisyyttä. Mutta koruttomalla alistuvaisuudella hän tyytyy välttämättömyyteen:

»Astun nyt asehetonna eteesi, elämän Talvi; muuta ei suojusta minulla, sydämeni sylke yksin: muill' on kansa, ei minulla, muilla maa, minulla korpi, muilla ystävät ylimmät, mulla

pitkä umpipolku...»

Suurin tuska hänelle ei kuitenkaan ole tämä yksinäistyminen. Suurempi on toinen kohtalon julmuus: sydämen ikuinen, turha rauhattomuus. Hänen sydämensä on tuulikannel, joka on tuomittu ikuisesti, hyödyttömästi helkkymään:

— — —

»se yössä, päivässä yksinään
soi ilmahan iäti väräjävään.

— — —

Ja tuulet taivahan soittelee!
Kevät saapuu ja syys, suvi pois pakenee,
sukukunnat kulkevat Tuonelaan,
jää kantelo jälkehen kaikumaan.

Kas, pohjoinen, kuinka se myrskyää!
Taas läntinen lempeä leyhyttää,
itä ankara itkuja pitkiä tuo,
ei hetkeä helkkymätöntä ne suo.»

Näissä säkeissä on oikeastaan runoilijan oma luonnemääritelmä. Hän tuntee herkemmin kuin muut ilmavirtojen kulun, ja hänen elämänsä on soida taivaan tuulten mukaan. Tai toisin kuvin lausuttuna: hän on suuren, läikkyvän meren laine. Hän on tahtonut taistella

»kuin metsäkoski yksin halki tiettömän tienoon;»

hän on tahtonut sammua

»kuin tähdenlento, tien viitaten erämaan lampeen.»

Mutta syvimmällä on tunto:

»Ah, en voi, en saata! Ma elämään tulin, nyt täytyy mun elon laine olla.»

Mutta »tuulikanteleen» kipein tragedia on, että se soi turhaan. Ne, jotka ovat sen kuulleet soivan lempeän länsituulen mukana, vaativat siltä »uskollisuutta»: sen pitää aina soida läntisen säveleitä heille. Mutta he kuulevat kohta tuulikanteleen itkevän itätuulella:

»ah, tuulikantele on se vain, ei sielua sillä, ei tuntoa — — —.»

Mutta tarkkaava, altis korva olisi pitkin matkaa kuullut säveleitä, joissa on sielua ja tuntoa. Esim. muutamat Eino Leinon vv. 1904-5 kirjoittamista ajan-lauluista ovat teholtaan Kaarlo Kramsun väkevimpien samanluontoisten runojen veroisia. Kuinka terveellistä sanan rieskaa onkaan vielä tänäpäni miestä palleaa myöten pudisteleva uudenvuodenvirsi »Tottumus» (v:lta 1904), — jonka runoilija, sivumennen sanoen, ihmeellisesti on unhoittanut pois »Runokirjastaan», ottaessaan siihen joukon mitättömiäkin seipeltä! Ja miten leinolaisilta kaikuvatkaan nuo teräksennotkeat rytmit:

»Me uskoimme, että ihminen ei voi elää,
jos latva sen leikattu on, ja irti on juuret.
Me elämme sentään! Laulut ja kantelet helää,
kuin ennen, käy kirkossa kansa ja soi sanat suuret.
Sen tottumus tekee.

Oli uskomme väärä. Ei jyristen suistuta suolla,
vaan vitkaan mennään, meltona taipuvi rauta.
Jumaliste! Tunkiolla ei turhasta kuolla,
ja ainahan nauraa voi, kun itku ei auta.
Sen tottumus tekee.

Nyt uskon mä, että elää voisimme, vaikka
kyynpihdissä, pitelijällekin anteheks suoden.
Miss' ihminen lahoo, lieron on leikkimäpaikka,
ja viikon kun leikkinyt on, niin leikkivi vuoden.
Sen tottumus tekee.

Ja kun myrskyjen aika kohta saapuu, tervehtii runoilija sitä rohkein, jäntevin säkein, joissa on kohtalostaan tietoisien nuoruuden koko uskallus:

»Hyvästi, haaveet ja kukkaset, terve, aika karu! Hyvästi nuoret toivehet, runous ja taru!

Terve, taistelo tasapää! Pimeys meidät saarti. Yöstä Pohjolan välkäntää kuolon kamala kaarti.»

(»Sekasorto», v:lta 1905.)

Sellaisissa säkeissä ei ole »talviyötä», vaan täyteläisen syksyn elämäntuska ja -hurmio. Ja kuitenkin: sama jylhä uskallus molemmassa runossa, »Talviyössä» niinkuin »Sekasorrossa». Talviöinen, jäänhelisevä yksinäisyys sekä raakojen alkuvoimien myrsky, — vain karaistu veri ottaa ne omalle osalleen!

Nimestään huolimatta »Talviyö»-kokoelma on Eino Leinin heilemmin kukkivia kirjoja. Siinä runoilija ikäänkuin tahtoo antaa itselleenkin todistuksen siitä veren hehkusta, jonka turvin hän uskaltaa käydä koditonta talvea kohti. Siinä on suven koko tunneasteikko: riemukasta aistihurmiota (»Niniven lapset», »Bajadeerit», »Atlantica»), tuoksuvan kesäyön tunnelmaherkkyttä (»Nocturne»), kesäaamun seesteisyyttä (»Erotesa», »Kesäaamu»). Talven kovat tunnot ovat sulaneet, musikaaliset poljennot ottavat taas vallan; kielellinen autosuggestio nousee usein korkeimmilleen, — kuvakielen logiikan kustannuksellakin siellä täällä, —; väritys on tuore ja elävä.

Runoilija elää hetken riemua; hänellä ei ole enää ensimmäisen nuoruutensa kaukolentoista, idyllistä, epämääräistä uskoa tulevaan »pyhään kevääseen»; mutta hänen hurmiossaan on syvempi väri. »Morituri» laulavat:

»On laulanta meille kuin illalle rusko
me suitsuamme yössä, vaikka sammui jo usko.»

Ja jos suuri usko onkin mennyt, on kuitenkin jäänyt ylpeä tietoisuus ihmisen menneisyydestä:

»Aution maan antoi Herra meille, me teimme sen viinitarhoiksi.

Myrskyisän meren
antoi Herra meille,
me aallot laivoin lannistimme.

Hehkuvat himot antoi Herra meille, me valjastimme ne valon varsoiksi.»

Ja elämän suruttomin karkelonilo laukeaa väkevästi keinuviin poljentoihin »Niniven lapsissa 1 ja 3», »Bajadeereissa», »Atlanticassa», »Keijukaisten laulussa», jotka kuuluvat muodoltaan notkeimpiin kaikista Leinin runoista. Ne vaikuttavat suorastaan fyysisesti nostattaen, niinkuin luonteva tanssinäytös. Joskus sattuu kyllä ikävä onnettomuus; esim. heleässä »Atlantica» runossa on erään säkeen viime sana »huudat» houkutellut seuraavaan hirvittävä »tulipuna-horsmien luudat»!

Neutraalisempia runoja ovat koristeellisen kaunis »Karavaanikuoro», poljennoltaan aito-leinolainen:

»Kukka on kasvanut erämaan sannassa, punaraakku auennut aavikon rannassa. Erälaivat soutaa, ihanansa Intian prinssi nyt noutaa»;

sekä ihastuttava, kuulas »Kesäaamu», joka on Runebergin parasten idyllien veroinen. — Samassa sikermässä »Punainen neilikka», johon edellinen kuuluu, on pari palaa, joissa on persoonallista tuntua: »Tuulinen sija» näyttää O. Mannisen »Orvokki»-runon hauraammalta kaksoissisarelta; sikermän n:o 7 (»Menevät, murehtisinko»), on runoilijan silloisen pohjimmaisena elämäntunnon tyyntyneimpiä ilmauksia:

»Tule tuuli, pohjatuuli, tunnen keitahan keväisen, luo lunta polulle, talvi, tunnen palmun päivälatvan, messua jumalan myrsky, kuulen kukkuvan käkösen.»

Enemmän talvea on Eino Leinin viimeisessä runokokoelmassa »Halla». Mutta ei kuollutta talvea sekään. Esim. sellaisessa rakenteeltaan mahdollisimman yksinkertaisessa jääkukassa kuin runo »Hangen lapsia», on kuolematon tunteen kipinä. Siinä elää kokonaisia ihmiskohtaloita:

»Päämme päällä
taivahan uhka;
laulun lippaassa
tunteen tuhka.

Yössä, hangella
yhtyi tiemme.
Hangen lapsia
Lapista liemme.»

Tyylin yksinkertaisuus on kehittyneen ylimyksellisyyden tuntomerkkejä. »Halla» on siihen suuntaan kauimmas kehittynyt tekijänsä riimillisistä runoteoksista. Sen edustavimmat saavutukset ovat sanonnaltaan melkein matemaattisen täsmällisiä, säästeliäitä, kuulaita. Niiden rytmeissä on jotakin ylimyksellistä eleegisyyttä, — ei liika-kulttuurin tuomaa ikävää, vaan miehen syvää kaihomieltä —, ja niiden musikaalisuus ei ole enää sanasointujen hurmioista leikkiä, vaan ajatuksen hiljaista yksinpuhelua.

»Hangen lapsia» on puhtaimpia tämän uuden tyylin luomia jalohelmiä. Toinen on »Talvilaulu»; sen herkistyneiden sointujen kirkkaus voisi tyydyttää itse Paul Verlaineä:

»On aurinko astunut meren, meren kattanut jäykkä jää, syys siirtynyt sankarin vereen, pian talvikin hallapää.

Ja voittanut on epäusko,
sydän särkynyt heikosti lyö,
on sammunut viimeinen rusko,
ja pitkä on Pohjolan yö.

Tule vitkaan talvinen huura yli maan, yli puun, yli veen, sada hiljaa kuoleman kuura yli urhon uinahtaneen.»

Musikaalisuus ja runonäyn selkeys yhtyvät onnellisesti myös tunnelmakuvassa »Meren maininki». »Punahilkka», vaikka muuten epätasainen, miellyttää jonkunlaisella tasaisen poljentonsa monotoonisuuudella, johon kolmas, riimitön säe tuo vaihtelua. Tämä runomitta vaikuttaa erittäin hienostuneelta. — »Luonnon luotteissa» taas juhlii Eino Leinon sanamusikaalinen inspiratio täydellä vapaudella; tämä runosarja, jossa on paikottain vaikuttavaakin paatosta, on koristeellisena kuva- ja sointumaalailuna vähempiarvoinen kokoelman puhtaasti mieskohtaisten runojen rinnalla.

»Halla» onkin ehkä subjektiivisesti mieskohtaisin runoilijan teoksista. Lukuunottamatta eräitä sangen perifeerisiä kuvailevia tai järkeileviä runosarjoja (»Lepaan neiti», »Lex», »Meren kaupunki», »Luonnon luotteita»), sen sisällys on runoilijan tilintekoa omasta elämästään. Ja sangen totista tilintekoa usein. Liian paljon siinä kyllä on sepitelmiä, jotka tuntuvat pelkästään tyylikokeiluilta tai hämärältä sanaleikiltä. Mutta Eino Leinoon nähden on luullakseni parasta asettua positiiviselle kannalle, t.s. olla liioja huolimatta siitä, mitä hän on arvotonta jättänyt jällelleen, ja antaa arvo sille, mikä on hyvää. Olisi liian suuri — ja turha — työ selostella perinpohjin hänen heikkojen tuotteidensa kaikki heikkoudet, sillä ne ovat ainakin enimmäkseen satunnaisuuksia, runoilijaoikkuja: niistä ei saisi systeemiä...

On jo edellä esitetty muutamia »Hallan» uustyyllisiä runoja, joihin todella kannattaa luoda huomionsa. — Runoilijan itsetutkisteluista herää entistään kipeämpi kohtalontunto, joka rohkeimpana hetkenä kiteytyy vähäsanaiseksi, tarmokkaaksi päätökseksi murtautua läpi talven jäiden, kuten yksinäinen laiva yössä (»Railo jäässä»). Ja runoilijan nähdään yhä uskollisena tälle päätökselleen murtavan jäätä edestään.

Toisina hetkinä hän selittää menneen elämänsä kohtalokkuutta. Hänellä ei ole ollut »vaalin valtaa», jos muilla liekin ollut; hän kulki tiensä niinkuin hänen täytyi. Hänen työnsä oli vain totella itseään, vaikka tulos olikin vain pivo tuhkaa, — »parhaan laulun», oman elämän tulos:

»Pankaa patsas haudalleni, kiveen tämä kirjoitus: 'Synkkä niinkuin sydämeni oli mulle sallimus. Itse iskin piistä tulta, sytyin, hehkuin tuokion, paloi paras laulu multa, tässä tuhka tumma on'.»

Tämä kohtalontietoisuus, tämä murhe kaikuu kauimmas »Elegian» teräskirkkaista säikeistä:

»Haihtuvi nuoruus, niinkuin vierivä virta.
Langat jo harmaat lyö elon kultainen pirta.
Turhaan, oi turhaan tartun ma hetkehen kiini:
riemua ei suo rattoisa seura, ei viini.

— — — — —

Upposi mereen unteni kukkivat kunnaat.
Mies olen köyhä: kalliit on laulujen lunnaat.
Kaikkeni annoin, hetken mä heilua jaksoin
haavehen kullat mieleni murheella maksoin.

— — — — —

Toivoton taisto taivaan valtoja vastaan!
Kaikuvi kannel, lohduta laulu ei lastaan.
Hallatar haastaa, soi sävel sortuvin siivin.
Rotkoni rauhaan kuin peto kuoleva hiivin.»

VI.

On jo edellä viitattu siihen positiiviseen katsantokantaan, jolle tässä esityksessä on koetettu asettaa Eino Leinon lyriikkaan nähden. On koetettu antaa välitön luonnekuvaus runoilijasta sellaisena kuin hän esiintyy luomistyönsä parhaina hetkinä. Ei ole etupäässä pyritty vertaileviin kirjallishistoriallisiin määrittelyihin eikä ulkoisista vaikutteista tai esikuvista — joita epäilemättä on enempi kuin mitä tässä on ollut syytä esittää — huomautettu muuta kuin toisarvoisena seikkana, sivumennen siellä täällä. Eino Leino on luonnonkyky, jolla kyllä on ollut kulttuuri-ihmisen erinomainen alttius vaikutuksille, mutta joka kuitenkin ratkaisevina hetkinä on pudistanut päältäään sen, mitä hänen luontonsa ei ole sulattanut itseensä. Ulkoiset vaikutteet ovat aina olleet satunnaisuuksia hänen runoudessaan, ne eivät kule siinä minkään periaatteen johtavana lankana. Ainoat läpikäyvät vaikutteet ovat kansanrunoutemme, mutta ne eivät ole ulkoiset, vaan sisäiset: ne liittyvät jo syntyperin runoilijan olemuksen elinehtoihin. — Ei ole myöskään ollut tarkoituksena selitellä Eino Leinon vaikutusta muihin, joka vaikutus on ollut laajempi kuin kenenkään toisen suomenkielisen lyyriikon, ja näyttää tapahtuneen etupäässä hänen runouteemme tuomiensa uusien rytmien voimalla.

Synnyttäiset rytmitaipumukset ennen muuta liittävätkin Eino Leinon Aleksis Kiveen, jonka lähin runoilijasukulainen hän on. Heille yhteisiä luonteenpiirteitä on myös laaja inhimillisyys, liikuntavapaus, joka ei muissa runoilijoissamme ole ilmestynyt niin voimakkaana. Kramsukin on enemmän paikallaan pysyvä, omia subjektiivisia tuntojaan hautova. Yli kaiken ratsionalismin tulvehtiva lyyrillisuus erottaa Eino Leinon runouden edullisesti J.H. Erkon myöhemmästä mietiskelevästä sekä Kasimir Leinon kuivahkon artistisesta tuotannosta. Eräät viime aikojen runoilijoista voivat vaikuttaa syvemmillä intiimisyydellä, ovat keskitetympiä kuin Eino Leino, mutta yhdenkään runoudessa ei läiky se elämän intohimo, joka hänen.

Nuorekkaisuus on hänen runoutensa pääperiaate: hän on usein käynyt siinä tilille elämänsä kanssa, mutta ei koskaan tehnyt sellaista tilinpäätöstä, joka rajoittaisi hänen liikuntavapauttaan. »Eespäin, vaikka kuolon kautta!» on hänen viimeisiä ponsilauseitaan. Hän jaksaa tarpoa umpipolkuja, ei koskaan jää umpikujaan. Hänen elämäkatsomuksensa on — Goethen sanoilla määritellen — »oft geründet, nie geschlossen» —, usein pyöristelty, ei koskaan päätetty. Se pysyy aina elimellisessä yhteydessä elämän kanssa, se on aina valmis sulattamaan itseensä uudet, loppumattomat elämykset. — Mutta jos tahtoo merkitä luonteenomaisimman piirteen tästä elämäkatsomuksesta, sikäli kuin se kuvastuu hänen runoudessaan, niin se on: yksilöllisyyden vapauttaminen ja tehostaminen. Senkin vuoksi Eino Leino on nuorison runoilija sanan parhaassa merkityksessä, — sen nuorison, jossa ovat idulla inhimillisyyden kaikki todelliset tarpeet. Hän ei päästä meitä kaikista sisäisistä pulmista, mutta hän voi vapauttaa meidät elämän pienuuden ahdistuksesta. — Eino Leino tulee likemmäs maailmankirjallisuuden suuria runoilijatyyppejä kuin kukaan Kiven jälkeisistä runoilijoistamme.

»Au destin!» — salliman varaan —, Napoleonin kilpilause, voisi olla Eino Leinonkin tunnus. Hänen sallimansa, johon hän onnellisimpina hetkinään on osannut turvata, on hänen suomalainen runoilijavaistonsa. Hänen mielikuvituksensa on imenyt ydinvoimansa kotoisesta maaperästä, hänen runoutensa varsinaiset psykologiset tuntomerkit ovat suomalaiset, hänen kaikkivaltias sanainen mahtinsa on kotiperua. Tämä vaisto on ohjannut häntä hänen moniin kestäviin saavutuksiinsa läpi niiden vaikutusten ja houkutusten, joita hänen vuolas lyyrillinen inspirationsa on tuonut mukanaan.

Yksi perin suomalainen ominaisuus kuultaa vain heikosti Eino Leinon runoudessa: huumori. Taipumuksia siihenkin suuntaan runoilijalta ei suinkaan puutu, mutta niiden kärjistyminen etupäässä satiiriksi johtuu kai siitä, että hän on luonut parhaan osan runouttaan sangen nuorella iällä. Alituisten, monien virtausten ristiaallokossa hänen mieleensä on jäänyt jonkunlainen ankaran kilvoittelun jännitys, jonkunlainen oman individualiteetin tehostamisen paatos, josta puuttuu eepillisen elämäntarkastelijan hymy. Ehkäpä sentään sekin tulee aikanaan.

Mutta Eino Leinolla on sitä, jota J.L. Runebergilla on sanottu olevan ja josta hänenkin suomalaisuutensa on saanut oikean maun ja värityksen: »rautaa veressä».

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by

U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR

NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it

takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.